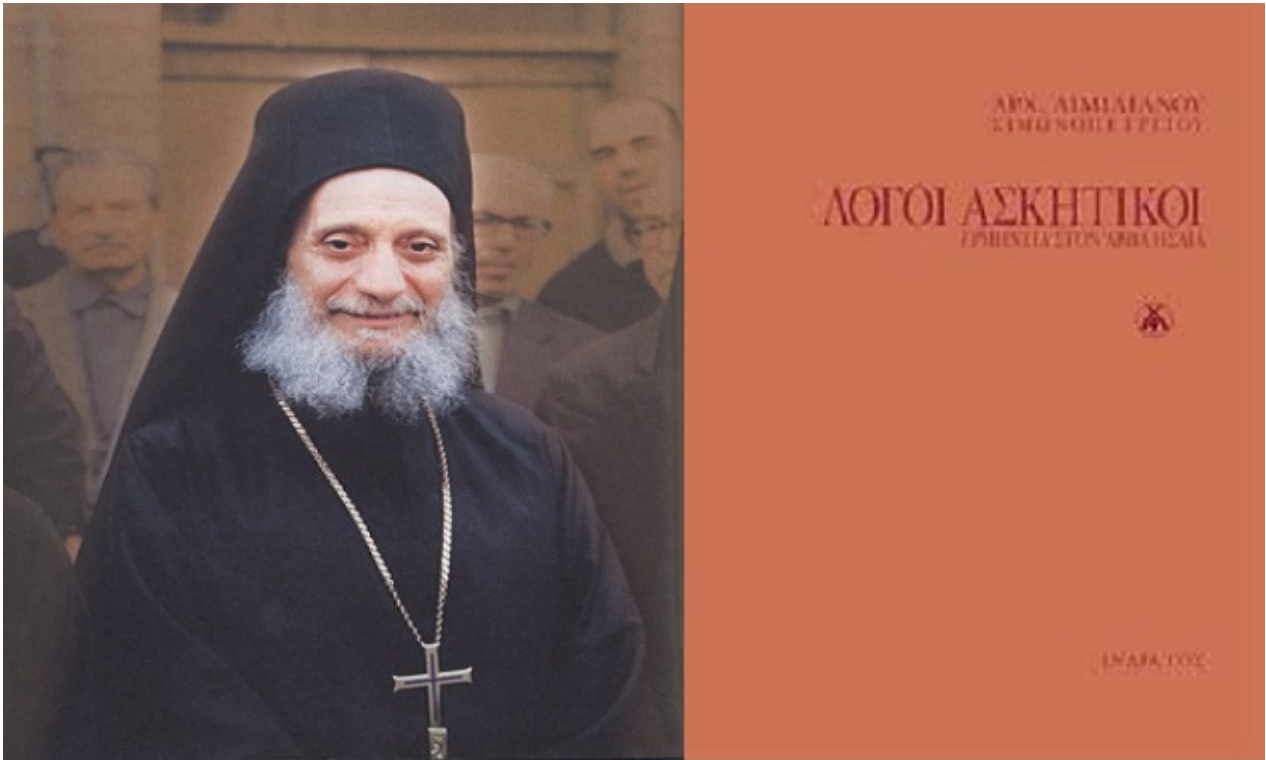

27 Ιουλίου 2013

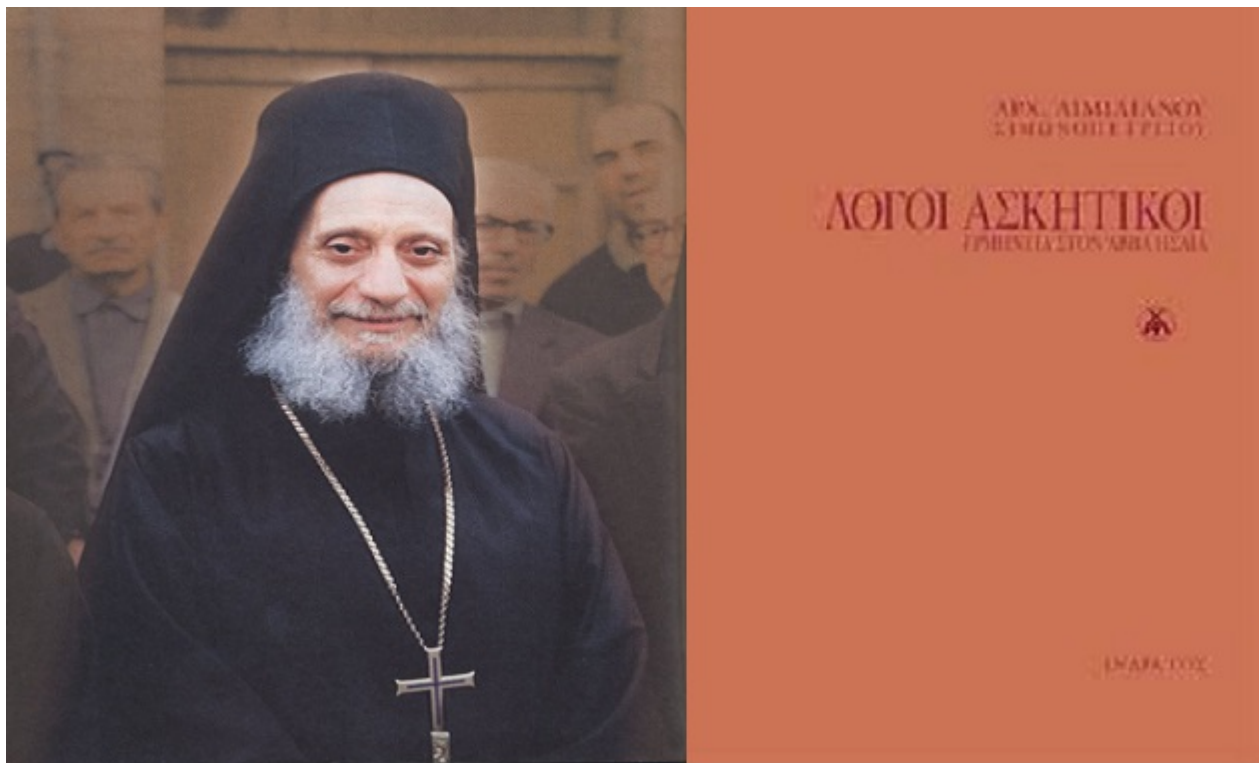
Ο Γέρων Αιμιλιανός Σιμωνοπετρίτης ερμηνεύει τον Αββά Ησαΐα

[Ορθοδοξία](#) / [Εκδόσεις](#)

[Νικόλαος Κόϊος, Αν. Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ., συντονιστής Περιεχομένου Πεμπτουσίας](#)

Η ασκητική γραμματεία είναι ένα είδος πατερικής θεολογίας το οποίο εμφανίστηκε και καλλιεργήθηκε στα πλαίσια των μοναστικών κοινοτήτων. Κάθε έργο ή ακόμη και απόφθεγμα της ασκητικής γραμματείας στόχευε στην πνευματική οικοδομή της συγκεκριμένης κοινότητας στην οποία αναφέρεται. Ωστόσο όλες οι αναφορές των ασκητικών έργων στοχεύουν στην αποκατάσταση και προαγωγή των σχέσεων του ανθρώπου με τον Θεό και τον συν-άνθρωπο, αλλά και ολόκληρη την κτίση, πράγμα το οποίο είναι ο κεντρικός στόχος της χριστιανικής ζωής.

Ο στόχος αυτός είναι ενιαίος και διαχρονικός αφορώντας όλους τους χριστιανούς όλων των εποχών ανεξαιρέτως. Αυτό δικαιολογεί το ενδιαφέρον των χριστιανών κάθε εποχής για τα ασκητικά κείμενα. Το ενδιαφέρον αυτό αυξάνεται όταν έχουμε να κάνουμε με ασκητικό κείμενο της δικής μας εποχής, όταν δηλαδή το κείμενο αυτό απευθύνεται σε πρόσωπα τα οποία γεννήθηκαν, μεγάλωσαν και ζούνε στην δική μας κοινωνική πραγματικότητα, διότι η κοινότητα των βιωμάτων είναι αυτονόητα μεγαλύτερη και αμεσότερη σε σχέση με τις παλαιότερες γενιές.

Στο είδος της ασκητικής γραμματείας ανήκει ένα από τα σχετικώς νεοεκδοθέντα έργα του Γέροντος Αιμιλιανού Σιμωνοπετρίτου «*Λόγοι ασκητικοί: Ερμηνεία στον Αββά Ησαΐα[1]*». Ο Γέρον Αιμιλιανός σε αυτό το έργο του, όπως και σε άλλα τα οποία εκδόθηκαν μετά από αυτό, ακολουθεί την μέθοδο του συστηματικού υπομνηματισμού, η οποία υπήρξε το βασικό ερμηνευτικό εργαλείο όλης της πατερικής γραμματείας. Ο υπομνηματισμός στο έργο του Αββά Ησαΐα έχει όμως μια ιδιαίτερη βαρύτητα. Πρόκειται για ένα έργο το οποίο διεισδύει βαθειά στις ανθρώπινες σχέσεις. Παρουσιάζεται και αναλύεται με τρόπο λεπτομερή η στάση του ανθρώπου απέναντι στον πλησίον και την κοινότητα στην οποία ζει, τη μοναστική εν προκειμένω. Οι αναλύσεις είναι τόσο εκτενείς και λεπτομερείς, που ορισμένες φορές ενδέχεται να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι πρόκειται για κάποιο εγχειρίδιο χριστιανικού «*savoir vivre*». Η παρανόηση, ως προς την κατανόηση και την χρήση του Αββά Ησαΐα, είχε συντελεστεί στην χριστιανική Δύση.

Δεν συμβαίνει όμως αυτό στον Γέροντα Αιμιλιανό. Η διδασκαλία του Γέροντος Αιμιλιανού μέσα από την ερμηνεία του Αββά Ησαΐα στοχεύει στην ανάδειξη και

μεταμόρφωση του ανθρώπου ως ολότητας. Ο Γέρων Αιμιλιανός δεν προσπαθεί να αναπτύξει κάποιο σύστημα ηθικής, αλλά θεωρεί τον άνθρωπο μέσα από την προοπτική της τελειώσεώς του. Η τελείωση του ανθρώπου περνά αποκλειστικά μέσα από την δυναμική των σχέσεών του με τον «Άλλον», όπου ο «Άλλος» είναι ο πλησίον, ο κάθε συγκεκριμένος άνθρωπος, ολόκληρη η ανθρωπότητα και ο Θεός. Αυτά τα δύο ζεύγη σχέσεων άνθρωπος-συνάνθρωπος και άνθρωπος-Θεός δεν μπορούν να νοηθούν το ένα χωρίς το άλλο. Δεν μπορεί κανείς να «φθάσει» στον Θεό εάν δεν «περάσει» μέσα από τον συν-άνθρωπο και δεν μπορεί να αγαπήσει και να κατανοήσει τον συν-άνθρωπο παρά μόνον μέσα από τη σχέση του με το Θεό.

Βέβαια αυτό το πλέγμα σχέσεων δεν το συναντά κανείς για πρώτη φορά στο Γέροντα Αιμιλιανό. Είναι κάτι που διατρέχει ως βασική γραμμή ολόκληρη την χριστιανική γραμματεία από τα καινοδιαθηκικά κείμενα έως τα παλαιότερα και σύγχρονα θεολογικά συγγράμματα των πατέρων της Εκκλησίας και των σύγχρονων ακαδημαϊκών θεολόγων. Πεποίθησή μας ωστόσο αποτελεί ότι ο Γέρων Αιμιλιανός με την διδασκαλία του φωτίζει πτυχές αυτών των σχέσεων με έναν ιδιαίτερο τρόπο και αναδεικνύει μία δυναμική, η οποία αν και κινείται μέσα στο ρου της ασκητικής νηπτικής παράδοσης, ενέχει στοιχεία πρωτοτυπίας και μοναδικότητας.

Ένας άλλος λόγος που καθιστά την περί του πλησίον διδασκαλία του Γέροντος Αιμιλιανού ιδιαίτερα σημαντική σε σχέση με τα αρχαιότερα έργα της ασκητικής γραμματείας, είναι ότι γράφεται στη σημερινή εποχή. Η κοινωνία έχει αλλάξει σε πολλά σε σχέση με τις αρχαιότερες. Ίσως η σημαντικότερη αλλαγή έγκειται στην ανάδειξη και βίωση της ατομικής διάστασης στον άνθρωπο. Κοινός τόπος πια είναι ότι το άτομο ως οντολογικό και κοινωνικό μέγεθος αποτελεί εδώ και αιώνες τη βάση του σύγχρονου πολιτισμού. Η ατομοκεντρικότητα διαποτίζει το σύνολο σχεδόν των σχέσεων του ανθρώπου.

Τα ασκητικά κείμενα τα οποία υπομνηματίζει και αναλύει ο Γέρων Αιμιλιανός έχουν συνταχθεί σε εποχές όπου η θεώρηση του ανθρώπου ως ατόμου με τη σύγχρονη έννοια δεν υπήρχε. Ως εκ τούτου, πολλά ζητήματα που αφορούν τις δι-ανθρώπινες σχέσεις να θεωρούνταν εντελώς διαφορετικά από ό,τι σήμερα. Αυτό δημιουργεί την υπόνοια ή και τον προβληματισμό ότι καταστάσεις οι οποίες περιγράφονται σε ένα τέτοιο κείμενο όπως του Αββά Ησαΐα δεν μπορούν να θεωρηθούν αυτονόητες για τη σημερινή εποχή.

Στο σημείο αυτό πιστεύουμε ότι έγκειται και η σημαντικότερη προσφορά του Γέροντος Αιμιλιανού. Όντας ο ίδιος οργανικό μέλος της μακραίωνης ασκητικής παράδοσης της ορθόδοξης Εκκλησίας, αφομοιώνει την αγιοπνευματική πείρα και διδασκαλία των νηπτικών Πατέρων, μεταφέροντάς την ζωντανά στην σύγχρονη

πραγματικότητα στην οποία και ο ίδιος ζει, δημιουργεί και καλλιεργεί τις μοναστικές κοινότητες στις οποίες προΐσταται. Έτσι μας δίνει έναν λόγο αυθεντικό και πιστό στην παράδοση, ταυτόχρονα όμως ζωντανό και επίκαιρο, που διεισδύει στα βάθη της ανθρώπινης ψυχοσύνθεσης και αγκαλιάζει όλες τις πτυχές της κοινωνικότητας του ανθρώπου εκείνου, ο οποίος παρά το γεγονός ότι είναι γέννημα και θρέμμα της σύγχρονης ατομοκεντρικής εποχής, τολμά να προσεγγίσει και να ακολουθήσει τη ζωή του Πνεύματος.

Το κείμενο είναι ρέον και γλαφυρό. Ο αναγνώστης έρχεται σε επαφή με περιγραφές τις οποίες εύκολα μπορεί να αναγνωρίσει ως δικό του «καθρέφτη». Έννοιες υψηλές και ταυτόχρονα με μεγάλο βάθος τις βλέπουμε να εκτυλίσσονται μέσα στην ζωή της καθημερινότητας. Ορισμένες φορές μας φαίνεται ότι το κείμενο επαναλαμβάνεται. Ωστόσο μέσα από την προσεκτική μελέτη κατανοούμε ότι δεν πρόκειται για επαναλήψεις, αλλά για την ανάδειξη νέων πτυχών της πνευματικής ζωής και της χριστιανικής κοινωνικότητας. Ο «άλλος» καθίσταται η κύρια μελέτη και το ενδιαφέρον μας. *«Ο Θεός χάνεται από τα μάτια του ανθρώπου, όταν χαθεί ο πλησίον. Η διατάραξις των ανθρωπίνων σχέσεων συνιστά μία κατάσταση εντελώς αφύσικη».* (σ. 34).

Υπάρχει εκτός από την καλή και η κακή κοινωνικότητα. Η γνώμη-κρίση για κάποιον γίνεται αφετηρία απομονώσεώς μας από αυτόν (σ. 15). Ο άνθρωπος για τη σχέση με την οποία επιλέγει να ζήσει, τη σχέση με το Γέροντά του και την κοινότητα εν προκειμένω, πρέπει να είναι έτοιμος να θυσιάσει ακόμη και ό,τι θεωρούσε ως ιδανικά του (σ.18). Παρά το γεγονός ότι το έργο όλο απευθύνεται σε μοναχούς, το πνευματικό «φιλτράρισμα» των ανθρωπίνων σχέσεων που μας προσφέρει ο Γέρων αφορά σαφώς και την έγγαμη ζωή. Ο ίδιος δεν διστάζει να κάνει και απευθείας αναγωγές σε αυτήν λέγοντας ότι *«Ο γάμος είναι ο ωραιότερος συμβολισμός της πνευματικής σταδιοδρομίας...»* (σ. 305).

Η ερμηνεία στον Αββά Ησαΐα του Γέροντος Αιμιλιανού είναι ένα σύγγραμμα που απευθύνεται σε κάθε σύγχρονο άνθρωπο. Σε μία εποχή όπως η δική μας που κρύβει άπειρες δυνατότητες για τον καθέναν μας και ταυτόχρονα μεγάλη μοναξιά, ένα έργο που ανατέμνει το βάθος των δι-ανθρωπίνων σχέσεων με σκοπό το σπάσιμο της απομόνωσης, από μία ήδη εν ζωή αναγνωρισμένη εκκλησιαστική φυσιογνωμία, όπως ο Γέρων Αιμιλιανός, σίγουρα έχει πολλά να μας πει.

Νίκος Κόϊος

Διευθυντής Σύνταξης

[1] Εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2005.

<http://bit.ly/2qMSqwV>